

วิชากฎหมายอาญา

มาตรา 59-106 ครั้งที่ 3

นายปานรวิ ชีวितโสภณ

ความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- ความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริง (Mistake of Fact) พิจารณากรณีดังนี้
 - 1. การขาดองค์ประกอบภายนอก
 - เช่น แดงเอาศพดำไปถ่วงน้ำ โดยเข้าใจผิดว่าดำสลบ จึงมีเจตนาให้ดำซึ่งเข้าใจว่าสลบจมน้ำตายในน้ำ แดงไม่ผิด ม.288 เพราะขาดองค์ประกอบภายนอกในความผิดตาม ม.288 เพราะความจริงเป็นศพ ไม่ใช่ผู้อื่น

ความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- 2. ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอก
 - เช่น แดงเอาดำไปถ่วงน้ำ โดยเข้าใจว่าดำเป็นศพไปแล้ว (เข้าใจผิดว่าเป็นการอำพรางการตายของดำ) แม้ความจริงคือแดงทำให้ดำจมน้ำตาย แดงก็ไม่ผิด ม.288 เพราะขาดเจตนา แต่อาจผิดฐานประมาทตาม ม.291

ความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- 3. การสำคัญผิดในตัวบุคคล
 - เช่น แดงยิงขาวเข้าใจว่าเป็นดำ แดงมีเจตนาฆ่าขาว (เพราะแดงรู้ว่าเป็นการฆ่าผู้อื่น และแดงประสงค์ต่อผลให้ผู้อื่นตาย ไม่ว่าผู้อื่นจะเป็นดำหรือขาว) แดงจะยกเอาความสำคัญผิดว่าขาว คือ ดำ มาแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาฆ่าขาวไม่ได้ (ม.61)

ความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงกับความรับผิดชอบในทางอาญา

◦ 4. การสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

- เช่น ตำจะยิงนก แดงเข้าใจผิดว่าดำซึ่งเป็นศัตรูของฟ้า กำลังจะลอบยิงฟ้า แดงช่วยฟ้าด้วยการใช้ปืนยิงดำตาย (เป็นการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงตาม ม.62 กล่าวคือ เป็นกรณีป้องกันสำคัญผิด)
- แดงมีเจตนาฆ่าดำโดยประสงค์ต่อผล

การสำคัญผิดในตัวบุคคล ม.61

- อธิบายจากตัวอย่าง แดงยิงขาวคิดว่าเป็นดำ
 - แดงรู้ว่าฆ่าผู้อื่น ประสงค์ต่อผล ผิด ม.288 ถ้าไปดักซุ่มยิงก็ผิด 289 โดยมีเจตนาประสงค์ต่อผลตาม 59 แดงยกเอาความสำคัญผิดมาแก้ตัวไม่ได้ ตามที่ ม.61 บัญญัติไว้
 - ม.61 เป็นบทบัญญัติปิดปากมิให้เถียงว่าไม่มีเจตนา แต่ความจริงไม่ต้องบัญญัติไว้ก็ได้ เพราะเป็นหลักเรื่องเจตนาประสงค์ต่อผลนั่นเอง
 - อย่างตอบว่า แดงเจตนาฆ่าขาวคนที่ถูกยิง ตาม ม.61 เพราะเจตนาตามกฎหมายอาญาเป็นเรื่อง ม.59 และ 60

การสำคัญผิดในตัวบุคคล ม.61

- กรณีสำคัญผิดในตัวบุคคลเจ้าของทรัพย์
 - แดงต้องการขโมยสร้อยของดำ ในความมืดหยิบสร้อยของขาวไปคิดว่าเป็นของดำ แแดงมีเจตนาลักสร้อย ตาม ม.59 เพราะรู้ว่าเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์ของผู้อื่น ผลคือการพาทรัพย์ไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ และแดงจะยกเอาความสำคัญผิดมาแก้ตัวมิได้ (ตาม ม.61)

ข้อสังเกต การสำคัญผิดในตัวบุคคล ม.61

- การสำคัญผิดในตัวบุคคล ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดฐานพยายามต่อผู้ซึ่งตนตั้งใจกระทำต่อ
 - ตัวอย่าง แแดงต้องการฆ่าดำซึ่งเป็นบิดา แแดงยิวขาวตายคิดว่าเป็นดำ แแดงต้องรับผิดต่อขาว แต่แดงไม่ต้องรับผิดต่อดำ ไม่ผิดฐานพยายามฆ่าบุพการี ไม่ว่าจะพยายามตาม ม.80 หรือ 81 ในที่เกิดเหตุมีแค่ขาวคนเดียว แแดงได้กระทำโดยเจตนาต่อขาวไปหมดสิ้นแล้ว ถ้าขาวไม่ตาย แแดงผิด 289(4), 59, 80, 61
 - ฎ.90/2531 ให้พวกเรียก ก. ออกมา จำเลยดักข่มยิง ผู้ตายออกมา จำเลยยิงผู้ตายโดยสำคัญผิดว่าเป็น ก. ผิดฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ข้อสังเกต การสำคัญผิดในตัวบุคคล ม.61

- การสำคัญผิดในตัวบุคคล บางทีก็เกี่ยวเนื่องกับการสำคัญผิดในข้อเท็จจริง
 - แดงหยิบเอาสายสร้อยของดำไปขาย เข้าใจว่าเป็นสายสร้อยของเหลืองภรรยาของแดง แดงจะต้องรับผิดชอบอย่างไรหรือไม่?
 - ตอบ แดงมีเจตนาลักสร้อย รู้ว่าเป็นการเอาไป รู้ว่าเป็นทรัพย์สินผู้อื่น แต่แดงสามารถที่จะยกเอาความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงตาม ม.62 ว.แรก คือสำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำได้รับยกเว้นโทษตาม ม.71 (สามีลักทรัพย์ภรรยา) เพราะกฎหมายอาญาถือเอาตามความเข้าใจของผู้กระทำเป็นสำคัญ
 - มาตรา ๖๒ ว. แรก ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ตัวอย่าง กรณี ม.61

- แดงต้องการฆ่าดำ ไปดักรุมยิง ยิงขาขวาของแดง เข้าใจผิดว่าเป็นดำ
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อขาว คือ 289(4), 59, 61 แต่ไม่ผิด 289(1) เพราะหลักรู้เท่าใดมีเจตนาเท่านั้น รู้แค่ฆ่าผู้อื่น ไม่รู้กำลังฆ่าบุพการี ทั้งนี้ตาม ม. 62 ว.ท้าย
 - แดงไม่มีความรับผิดชอบใดๆ ต่อดำ

ตัวอย่าง กรณี ม.61

- แดงฆ่า “เจ้าพนักงาน” โดยเข้าใจว่าเป็น “บิดา”
 - แดงต้องการฆ่าดำ ซึ่งเป็นบิดาในความมืด เห็นชาวเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่เดินมา จึงใช้ปืนยิงไป ชาวตาย
 - แดงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของชาวตาม ม.289(2) เพราะรู้เพียงแต่ว่าเป็นการฆ่าบุพการี ไม่รู้ว่าเป็นการฆ่าเจ้าพนักงาน

ตัวอย่าง กรณี ม.61

- เจตนาฆ่า “บิดา” แต่ยิง “มารดา”
 - แดงต้องการฆ่าดำ ซึ่งเป็นบิดาในความมืด จึงดักรอยิง เห็นชาวมารดาเดินมา จึงใช้ปืนยิง กระสุนถูกชาว ชาวตาย แดงผิด ม.289(1), 59, 61 เพราะรู้ว่าเป็นการฆ่าบุพการี (รู้เท่าใดมีเจตนาเท่านั้น)
 - ถ้ายิงเหลือง เข้าใจว่าเป็นดำ แดงผิด ม.289(4), 59, 61 ไม่ผิด ม.289(1) แม้รู้ว่าเป็นการฆ่าบุพการี แต่เหลืองไม่ใช่บุพการี (รู้เท่าใดมีเจตนาเท่านั้นแต่ไม่เกินความจริง)

แม้จะสำคัญผิดในตัวบุคคลโดยประมาท ก็ไม่ต้องรับผิดฐานประมาทอีกบทหนึ่ง

- แดงต้องการจะฆ่าดำ แดงไม่ดูให้ดี เห็นชาวเดินมาคิดว่าเป็นดำ แดงใช้ปืนยิงไป กระสุนถูกชาวตาย เช่นนี้แม้แดงจะไม่ดูให้ดี หากดูให้ดีก็จะรู้ว่า เป็นชาว ไม่ใช่ดำ แดงก็ไม่ต้องรับผิดฐานทำให้ชาวตายโดยประมาทอีกบทหนึ่ง เพราะแดงต้องรับผิดฐานทำให้ชาวตายโดยเจตนาอยู่แล้ว

พยายามตามมาตรา 81 และสำคัญผิดในตัวบุคคลตามมาตรา 61

- แดงเอาปืนซึ่งไม่รู้ว่ามีลูกกระสุนบรรจุอยู่ ไปดักซุ่มยิงดำ ในความมืดเห็นชาวเดินมาคิดว่าเป็นดำ จึงใช้นิ้วเกี่ยวไกปืนจะยิง และพบว่าปืนไม่มีลูกกระสุนบรรจุอยู่
 - ความรับผิดของแดงต่อชาว ม.289(4), 59, 61, 81 เป็นพยายามฆ่าที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ยกความสำคัญผิดมาแก้ตัวมิได้

สำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาตรา 62

- 1. แดงหยิบเอาสายสร้อยของแดงไปขายโดยเข้าใจว่าเป็นของดำ
 - ขาดองค์ประกอบภายนอก เพราะเหตุว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของแดงเอง
 - เทียบเคียงกับ ข่มขืนหญิงที่ตายไปแล้วคิดว่าหญิงนั้นสลบ ไม่มี ความผิดฐานข่มขืน (ฎ.7144/2545)

สำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาตรา 62

- 2. แดงหยิบเอาสายสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของแดง
 - องค์ประกอบภายนอกครบ แต่ขาดเจตนาเพราะไม่รู้ว่าทรัพย์สินของผู้อื่น ตาม มาตรา 59 วรรคสาม

สำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาตรา 62

- 3. แดงหยิบเอาสายสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของขาว (เพื่อนของแดง)
 - องค์ประกอบภายนอกครบ เพราะความจริงเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น (ดำ) และองค์ประกอบภายในครบ เพราะรู้ว่าเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น (ขาว)
 - ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.334, 59, 61 (สำคัญผิดในตัวบุคคล)

สำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาตรา 62

- 4. แดงหยิบเอาสายสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจผิดว่าเป็นของขาว (ภริยาของแดง)
 - ครอบครองประกอบภายนอกของความผิดลักทรัพย์ เพราะความจริงเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น (ดำ) ครอบครองภายในของความผิดลักทรัพย์ เพราะรู้ว่าเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น และประสงค์ต่อผล
 - แต่สำคัญผิดว่าเป็นการลักทรัพย์ภริยาจึงได้รับการยกเว้นโทษในความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกฎหมายอาญาถือความเข้าใจของผู้กระทำในขณะกระทำเป็นสำคัญ
 - ความรับผิดของแดงต่อดำคือ 334, 59, 61, 71 ว.แรกประกอบ 62 ว.แรก

มาตรา 62

- จะพิจารณา มาตรา 62 ก็ต่อเมื่อ ครบองค์ประกอบ
ภายนอก ภายใน และผู้กระทำสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่า มี
ข้อเท็จจริงซึ่งทำให้การกระทำนั้น
 - ไม่เป็นความผิด
 - ได้รับการยกเว้นโทษ
 - หรือ ได้รับโทษน้อยลง

มาตรา 62

- มาตรา 62 จะพิจารณาต่อเมื่อ ผู้กระทำมีเจตนามาแล้ว
- มาตรา 59 วรรคสาม (ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ
ความผิด) และมาตรา 62 วรรคแรก ต่างเป็นหลักกฎหมาย
อาญาที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำจะพิจารณา

ข้อแตกต่าง มาตรา 59 วรรคสาม และมาตรา 62 วรรคแรก

- 59 วรรคสาม คือหลัก ไม่รู้ ไม่มีเจตนา
- 62 วรรคแรก คือหลัก รู้แล้ว มีเจตนาแล้ว แต่สำคัญผิดไปว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้
 - การกระทำไม่เป็นความผิด
 - ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ
 - ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

ความจริงกับความเข้าใจ

- แดงหยิบเอาสายสร้อยของขาว ภริยาของแดงไปขาย โดยเข้าใจผิดว่าเป็นของเหลือง มารดาของแดง
 - ลักทรัพย์ภริยา ม.71 วรรคแรก เป็นเหตุยกเว้นโทษ เป็นคุณมากกว่าความเข้าใจ เพราะตามความเข้าใจการลักทรัพย์ มารดา ม.71 วรรคสอง เป็นเพียงเหตุลดโทษเท่านั้น กรณีเช่นนี้จึงไม่ต้องใช้ ม.62 วรรคแรก (เพราะความจริงเป็นคุณมากกว่าความเข้าใจ)

ความจริงกับความเข้าใจ (ต่อ)

- แดงลักษณะของเหลืองซึ่งเป็นมารดา โดยเข้าใจว่าเป็นทรัพย์สินของขาวซึ่งเป็นภริยา เช่นนี้ความจริงเป็นผลร้ายมากกว่าความเข้าใจ (ความจริงเป็นเหตุลดโทษ ความเข้าใจเป็นเหตุยกเว้นโทษ)
 - จะนำ ม.62 วรรคแรก เรื่องสำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาปรับใช้
 - ความรับผิดชอบของแดง 334, 59, 61, 71 ว.แรกประกอบ 62 ว.แรก

สรุปหลัก มาตรา 62

- 1. การกระทำครอบงำประกอบภายนอก ของความผิดฐานนั้นๆ
- 2. ผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิดฐานนั้นๆ แล้ว
- 3. ผู้กระทำสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่า การกระทำไม่เป็นความผิด ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง และ
- 4. ความจริงเป็นผลร้าย แต่ความเข้าใจเป็นผลดี (หรือเป็นคุณมากกว่าความจริง)

สำคัญผิดในข้อเท็จจริง มาตรา 62 แบ่งออกได้ดังนี้

- 1. สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้การกระทำ ไม่เป็นความผิด
- 2. สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำ ไม่ต้องรับโทษ
- 3. สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำ ได้รับโทษน้อยลง

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด

- 1. สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายอาญา
- 2 สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมายอื่นๆ

1. ตามประมวลกฎหมายอาญา

- เช่น ป้องกันโดยสำคัญผิด (เช่น กระทำต่อคนดี โดยเข้าใจว่าเป็นคนร้าย)
 - ฎ.3869/2546 ละแวกบ้านจำเลยมีผู้ร้ายชุกชุม จำเลยเคยถูกลักทรัพย์ ผู้ตายเข้าบ้านจำเลยในยามวิกาลโดยไม่มีเหตุ จำเลยยังโดยเข้าใจว่าเป็นคนร้าย 1 นัดและไม่ได้ยิงซ้ำ จึงพอสมควรแก่เหตุ เป็นป้องกันโดยสำคัญผิด
 - 2550/2553 จำเลยนอนเฝ้าทรัพย์สินตน โจทก์ร่วมขับรถเข้ามาในถนนทางเข้านาุ้ง แล้วขับชนรถจักรยานยนต์จำเลย จำเลยยิงขึ้นฟ้า 1 นัด และยิงอีก 1 นัดต่อเนื่องกันขณะโจทก์ร่วมและ ช. เปิดประตูลงมา ย่อมทำให้จำเลยเข้าใจว่าผู้ที่อยู่ในรถมีอาวุธ เป็นป้องกันพอสมควรแก่เหตุโดยสำคัญผิด

ตัวอย่าง ป้องกันโดยสำคัญผิด

- กรณีที่ 1 สำคัญผิดว่ามีภยันตรายซึ่งความจริงไม่มี แม้ว่าจะมีการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย
 - แต่งไม่รู้ว่าเป็นไม่มีลูก แต่งต้องการฆ่าดำ แต่งเอาปืนทำท่าเล็งจะยิงดำ ดำไม่รู้ว่าเป็นของแต่งไม่มีลูก ดำหยิบปืนของดำมายิงแดง ดำอ้างป้องกันโดยสำคัญผิดได้
 - ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.288, 59, 81 (ปืนไม่มีลูกเป็นพยายามที่ไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ ฎ.980/2502) มีการละเมิดต่อกฎหมาย แต่ไม่มีภยันตราย ดำก็อ้างป้องกันโดยสำคัญผิดได้

ตัวอย่าง ป้องกันโดยสำคัญผิด

- กรณีที่ 2 สำคัญผิดว่ามีการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายซึ่งความจริงไม่มี แม้ว่าจะมีภยันตรายก็ตาม
 - แดงละเมอหยิบปืนที่มีลูกกระสุนบรรจุอยู่เต็ม ตรงเข้าจะยิงดำ ดำไม่รู้ว่าเป็นแดงละเมอ ดำใช้ปืนของดำยิงแดง เช่นนี้ ดำต้องอ้างป้องกันโดยสำคัญผิด
 - แต่ถ้าดำรู้อยู่แล้วว่าแดงละเมอ (ไม่ได้สำคัญผิดใด ๆ) ดำต้องยิงไปที่แดงเพราะไม่มีทางอื่นแล้ว อย่างนี้ดำอ้างจำเป็นตาม ม.67(2) เพราะจำเป็นนั้นภยันตรายจะเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่าง ป้องกันโดยสำคัญผิด

- กรณีที่ 3 สำคัญผิดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับภยันตราย และการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย
 - (1) แดงละเมอหยิบปืนที่ไม่มีลูก เล็งจ้องจะยิงดำ ดำยิงแดงโดยไม่รู้ว่าเป็นแดงละเมอ และไม่รู้ว่าปืนไม่มีลูก เช่นนี้เป็นการสำคัญผิดในการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย (เข้าใจผิดว่าแดงมีการกระทำ และเข้าใจผิดว่าปืนมีลูกกระสุน)
 - (2) ดำกำลังจะยิงนก แดงเข้าใจผิดว่าดำซึ่งเป็นศัตรูของฟ้ากำลังจะยิงฟ้า แดงจึงช่วยฟ้าด้วยการยิงดำ แดงอ้างป้องกันโดยสำคัญผิด เป็นการสำคัญผิดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายด้วย (เป็นเรื่องป้องกันโดยสำคัญผิดทั้งสองส่วนที่เกี่ยวกับภยันตราย (ต่อฟ้า) และส่วนที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย)

ตัวอย่าง ป้องกันโดยสำคัญผิด

- กรณีที่ 3 สำคัญผิดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับภยันตราย และการประทุษร้าย อันละเมิดต่อกฎหมาย (ต่อ)
- (3) เหลืองซ่อมละครกับม่วงด้วยการทำทำจะยิ่งม่วง ขาวสำคัญผิดว่าเหลืองจะฆ่าม่วง ขาวจึงช่วยม่วงด้วยการยิงเหลือง เป็นเรื่องป้องกันโดยสำคัญผิดทั้งสองส่วนที่เกี่ยวกับภยันตราย และส่วนที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย

ต้องพิจารณาด้วยว่า ความสำคัญผิดเกิดขึ้นด้วยความประมาทหรือไม่ (มาตรา 62 วรรคสอง)

- หากข้อสอบมีข้อเท็จจริงว่าไม่ดูให้ดี จะต้องนึกถึง ม.59 วรรคสี่ คือ ประมาท เพราะฉะนั้น ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่ดูให้ดี ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบกระทำโดยประมาท ในกรณีที่การกระทำโดยประมาทนั้น กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด
- ตัวอย่าง กรณีดำกำลังจะยิงนก หากแดงไม่ดูให้ดี เมื่อแดงยิงดำตายเพื่อช่วยฟ้า ความรับผิดชอบคือ
 - (1) ความผิดที่กระทำโดยเจตนา คือ ม.288, 59, 68 ประกอบ ม.62 วรรคแรก (ถ้าเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ความผิดของแดง คือ ม.288, 59, 69 ประกอบ ม.62 วรรคแรก ซึ่งแดงมีความผิดแต่ศาลลดโทษให้ได้)
 - (2) ความผิดที่กระทำโดยประมาท คือ 291, 59 วรรคสี่ ประกอบ ม.62 วรรคสอง

เจตนาและประมาทจะอยู่ควบคู่ด้วยกันได้อย่างไร ?

- คำตอบ ประมาทมาก่อนเจตนา ความประมาททำให้ผู้กระทำสำคัญผิด เช่น ตำกำลังยิงนก แดงไม่ดูให้ดี เข้าใจผิดว่าดำซึ่งเป็นศัตรูของฟ้ากำลังจะยิงฟ้า แดงจึงใช้ปืนของแดงยิงดำตาย โดยกระทำไปเพื่อช่วยชีวิตฟ้า ขณะที่แดงยิงดำ แดงกระทำโดยเจตนา แต่เป็นเจตนาที่เกิดจากความสำคัญผิด ความสำคัญผิดเกิดขึ้นก่อนด้วยการไม่ดูให้ดี ส่วนนี้คือการกระทำโดยประมาท ด้วยเหตุนี้จึงต้องรับผิดฐานประมาทด้วย

ฎีกาเพิ่มเติม

- 872/2510 (ป) จำเลยยิงคนตายโดยสำคัญผิดว่าเป็นคนร้าย เป็นการกระทำโดยเจตนาแต่เป็นป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ 288, 69 และความสำคัญผิดเกิดจากประมาท (ผลของ 62 ว.2) ย่อมผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทด้วย เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท (ฆ่าโดยป้องกันเกินสมควรแก่เหตุโดยสำคัญผิด เป็นบทหนัก แต่ถ้าป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ในส่วนเจตนาที่ไม่มี ความผิด คงเหลือความผิดฐานประมาทตาม 291)

2. ตามกฎหมายอื่นๆ

- ป.พ.พ.
 - ม.1336 เจ้าของทรัพย์สิน มีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
 - ฎ. 89/2519 จำเลยเข้าใจว่าเสารั้วของโจทก์ปักอยู่ในที่ดินจำเลย จำเลยจึงถอนออก ไม่ต้องรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เพราะสำคัญผิดว่ามีอำนาจตาม ป.พ.พ. ที่จะถอนได้ (รู้ว่าเสารั้วเป็นของผู้อื่นแล้วถอน มีเจตนาแล้ว)
 - ม.1337 เจ้าของอสังหาริมทรัพย์มีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป ทั้งนี้ไม่ลบหลู่สิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

- เหตุยกเว้นโทษ เช่น จำเป็น
 - ตัวอย่าง 1 แดงใช้ปืนไม่มีลูก ชูว่าจะยิงดำข้างหลังดำ ถ้าดำไม่ทำร้ายขาว ดำไม่รู้ว่าปืนไม่มีลูก ดำทำร้ายขาวบาดเจ็บ ความรับผิดของดำต่อขาว คือ ม.295, 59 อ้างจำเป็น ม.67(1) ประกอบ ม.62 วรรคแรก
 - ความรับผิดของแดงต่อขาว คือ ม.295 โดยเป็นผู้ใช้ ตาม ม.84 วรรคหนึ่ง
 - ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.309 วรรคสอง
 - ถ้าความสำคัญผิดของดำเกิดขึ้นด้วยความประมาท ดำก็ต้องรับผิดต่อขาวตาม ม.390 (ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) ประกอบ ม.62 วรรคสอง

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

- เหตุยกเว้นโทษ เช่น จำเป็น (ต่อ)
 - ตัวอย่าง 2 แดงเอาสายสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นสายสร้อยของชาวกริยาของแดง ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.334, 59, 61, 71 วรรคแรก ประกอบ ม.62 วรรคแรก
 - แม้แดงจะไม่ดูให้ดี อันแสดงว่าประมาท ตาม ม.59 วรรคสี่ แต่แดงก็ไม่ต้องรับผิดในการกระทำโดยประมาท เพราะลัทธิพยานโดยประมาทไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

- เหตุลดโทษ เช่น
 - บันดาลโทษ ตาม ม.72
 - ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ตาม ม.69
 - ลัทธิพยานบุพการี ตาม ม.71 วรรคสอง

บันดาลโทสะโดยสำคัญผิด

- ตัวอย่าง แดงข่มเหงดำแล้ววิ่งหนีไป ดำโกรธจึงวิ่งไล่ตามไปตืดๆ ดำไปพบขาวคูแฝดของแดง ดำเข้าใจว่าขาวคือแดง ดำซึ่งยังโกรธอยู่ก็ใช้ปืนยิงขาว ขาวตาย
 - ความรับผิดชอบของดำต่อขาว คือ ม.288, 59, 61, 72 ประกอบ ม.62 วรรคแรก (บันดาลโทสะโดยสำคัญผิด จึงอาจได้รับการลดโทษ)
 - แต่ถ้าความสำคัญผิดเกิดขึ้นด้วยความประมาท เพราะถ้าดูให้ดีก็จะรู้ว่าเป็นคูแฝด แต่ไม่ดูให้ดี อย่างนั้นจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นกับขาว ในเมื่อขาวตาย ความรับผิดชอบของดำต่อขาว คือ ม.291, 59 วรรคสี่, 62 วรรคสอง
- ฎ.2824/2531 เข้าใจว่าผู้เสียหายกับภริยาลักลอบได้เสียกันอีก จึงใช้ปืนยิงเป็นบันดาลโทสะโดยสำคัญผิด

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

- หลักทรัพย์ของผู้อื่นแต่เข้าใจว่าเป็นของบุพการี
 - ตัวอย่าง แดงเอาสายสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นสายสร้อยของเขียวบิดาของแดง แดงก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ของดำตาม ม.334 มีเจตนา ม.59 ยกเอาความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาไม่ได้ตาม ม.61 และอ้างสำคัญผิดตาม ม.71 วรรคสอง ประกอบ ม.62 วรรคแรก เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจลดโทษได้ (ม.334, 59, 61, 71 วรรคสอง ประกอบ ม.62 วรรคแรก)

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

- ป้องกันเกินขอบเขตโดยสำคัญผิด
 - ได้รับโทษน้อยลง ตาม ม.69
 - ป้องกันเกินขอบเขต อาจจะเป็น
 - (1) ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ หรือ
 - (2) ป้องกันเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน

ฎีกาเพิ่มเติม

- ฎ.5299/2562 ผู้เสียหายขว้างปาขวดสุราและไม้ไปยังบริเวณที่จำเลยซ่อนอยู่ จำเลยสำคัญผิดว่าผู้เสียหายกับพวกจะทำร้าย แต่การที่จำเลยใช้ปืนยิงย้อมไม่ได้สัดส่วน เป็นป้องกันเกินสมควรแก่เหตุโดยสำคัญผิด
- 4968/2551 สำคัญผิดว่าผู้ตายจะลักผลไม้และเดินเข้ามาทำร้าย แต่ผู้ตายไม่ได้มีอาวุธหรือมีท่าทางจะทำร้ายจำเลย ยิ่งชูก็น่าจะพอ แต่จำเลยยิงผู้ตายล้มลงแล้วยิงซ้ำอีก 1 นัด เป็นป้องกันอันเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกันโดยสำคัญผิด ผิด 288 ประกอบ 69 และ 62 ว.1 (และเมื่อไม่ดูให้ดี สำคัญผิดเพราะประมาท ต้องรับผิด 291 โดยผลของ 62 ว.2 ด้วย และจะอ้างป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ 69 มาลดโทษ 291 ไม่ได้ เพราะป้องกันเป็นเรื่องเจตนา)

สำคัญผิดว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งทำให้ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

- ข้อสังเกต

- หากอ้างป้องกันไม่ได้ (เช่น เป็นคู่วิวาท) ก็จะอ้างป้องกันโดยสำคัญผิดไม่ได้ และก็ไม่ต้องพิจารณาว่าความสำคัญผิดนั้นเกิดขึ้นด้วยความประมาทหรือไม่

เจตนาโดยผลของกฎหมาย

- เจตนาโดยพลาต (มาตรา 60) เป็นหลักเรื่องเจตนาโอน

- มาตรา 60 ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาตไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่อีกบุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น...

ตัวอย่าง

- แดงรับจ้างเหมาจ้างมาฆ่าดำ วันหนึ่งเมื่อเห็นดำนั่งคุยอยู่กับชาวบนโต๊ะตัวหนึ่ง จึงตัดสินใจยิงดำเพราะเกรงว่าจะไม่มีโอกาสพบดำอีก กระสุนถูกดำและชาวบาดเจ็บ กระสุนแลบไปถูกฟ้าซึ่งอยู่ไม่ไกลจากโต๊ะมากนัก ฟ้าตาย และกระสุนยังแลบไปถูกเขียวซึ่งอยู่ห่างออกไปไกล เขียวตายด้วย

ตัวอย่าง (ต่อ)

- ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ แดงมีเจตนาฆ่าดำโดยประสงค์ต่อผล และโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เมื่อดำไม่ตาย จึงผิดฐานพยายามฆ่าตาม ม.289(4) ประกอบ ม.80
- ความรับผิดชอบของแดงต่อขาว แดงมีเจตนาฆ่าขาวโดยเล็งเห็นผล และโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เมื่อขาวไม่ตาย จึงผิดฐานพยายามฆ่าขาว ตาม ม.289(4) ประกอบ ม.80

ตัวอย่าง (ต่อ)

- ความรับผิดชอบของแดงต่อฟ้าและแดงต่อเขียว จะถือว่าแดงมีเจตนาฆ่าฟ้าและเขียวโดยประสงค์ต่อผลไม่ได้ เพราะแดงประสงค์ให้ดำตายเพียงคนเดียวเท่านั้น และแดงก็ไม่มีเจตนาฆ่าฟ้าและเขียวโดยเล็งเห็นผลเพราะฟ้าและเขียวไม่ได้นั่งหรือยืนติดกับดำ (แต่แดงประมาทตาม ม.59 วรรคสี่ ต่อฟ้าและเขียวหรือไม่ ก็ต้องพิจารณาแล้วแต่ข้อเท็จจริง)
- อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาหลักเจตนาโดยพลาด แดงจึงมีความผิดฐานฆ่าฟ้าตายโดยเจตนาโดยพลาดโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตาม ม.289(4) ประกอบ ม.60 และแดงก็มีความผิดฐานฆ่าเขียวตายเช่นเดียวกัน

เจตนาโดยพลาด

- เมื่อเจตนาต้นทางเป็นอย่างไร เจตนาปลายทางก็ต้องเป็นอย่างนั้น
- กรณีแดงใช้ปืนยิงดำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน
 - หากกระสุนแลบไปถูกฟ้า หากฟ้าไม่ตาย แต่ต้องตัดขาทั้ง แดงก็ผิดต่อฟ้า 289(4) ประกอบ 60 และ 80 ไม่ใช่ 298 (ทำร้ายสาหัสโดยไตร่ตรองไว้ก่อน) เพราะเจตนาที่โอนมาเป็นเจตนาฆ่า
 - หากแดงโกรธดำ เมื่อเห็นดำอยู่ห่าง 1 วา แดงใช้ปืนยิงไปที่ขาของดำได้รับบาดเจ็บ
 - กระสุนแลบไปถูกหน้าอกของเขียวซึ่งอยู่ห่างออกไปเขียวตาย ความรับผิดชอบแดงต่อเขียว คือ ม.290 วรรคหนึ่ง เพราะเจตนาที่แดงมีต่อดำ คือเจตนาทำร้ายร่างกาย ดังนั้นเจตนาโอนมายังเขียวก็ต้องเป็นเจตนาทำร้ายร่างกายด้วยเช่นกัน เมื่อเขียวตาย แดงจึงผิดต่อเขียวตาม ม.290 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต เจตนาโดยพลาด

- ประมาทโอนไม่มี มีแต่เจตนาโอนเท่านั้น
- ตัวอย่าง แดงนั่งอยู่ในห้องใกล้ๆ กับดำซึ่งเป็นเพื่อนกัน แดงหยิบปืนมาเช็ดดู ทำความสะอาดและไม่ใช่ความระมัดระวัง ปืนลั่นถูกดำตาย และกระสุนทะลุฝาห้องไปถูกฟ้าซึ่งอยู่อีกห้องหนึ่งตาย
 - ความรับผิดของแดงต่อดำ ต้องถือว่าประมาทตาม ม.59 วรรคสี่ และมีความผิดตาม ม.291
 - ความรับผิดของแดงต่อฟ้า ต้องพิจารณาว่าประมาทต่อฟ้าหรือไม่ การที่แดงประมาทต่อดำจะถือว่าประมาทต่อฟ้าโดยอัตโนมัติไม่ได้ เพราะประมาทโอนไม่มี

หลักเจตนาโดยพลาด

- 1.จะเป็นพลาดได้ ต้องเริ่มต้นโดยมีเจตนากระทำต่อบุคคลเสียก่อน จะมีเจตนาต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ ของบุคคลก็ได้
- 2. ต้องมีผู้ถูกกระทำสองฝ่ายขึ้นไป (ต้องมีผู้เสียหายสองฝ่ายขึ้นไป)
 - เช่น แดงต้องการฆ่าดำ แดงใช้ปืนยิง ดำหลบทัน กระสุนพลาดไปถูกฟ้า ฟ้าตาย มีผู้ถูกกระทำสองฝ่าย
- 3. การกระทำโดยพลาด ผู้กระทำต้องไม่ประสงค์ต่อผล และไม่เล็งเห็นผล
 - หากมีข้อเท็จจริงว่าเล็งเห็นได้ว่าจะโดน ก็ไม่เป็นเรื่องพลาด ฎ.3161/2559, 6684/2562
- 4. การกระทำโดยพลาดต้องอยู่ภายใต้หลักเรื่อง “รู้” ไม่รู้ก็ไม่พลาด
 - เช่น แดงต้องการจะฆ่าดำ แดงใช้ปืนยิงไปที่ดำ ดำหลบทัน กระสุนพลาดไปถูกกระจกกรณยนต์ของฟ้าแตก เสียหาย ไม่ใช่การกระทำโดยพลาดต่อทรัพย์สินของฟ้า ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.288, 59, 80 (ไม่มีข้อเท็จจริงว่าเล็งเห็นได้ว่าจะโดนรถ รู้ว่ากระทำต่อชีวิต ไม่ได้รู้ว่าจะกระทำต่อทรัพย์สิน)

จากหลักข้อ 4 ไม่รู้ก็ไม่พลาด ตัวอย่างเพิ่มเติม

- ถ้าแดงต้องการจะยิงกระจกรถยนต์ของดำ ยิ่งไปแล้วไม่ถูก กระสุนปืนไปถูกฟ้าตาย
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ คือพยายามทำให้เสียทรัพย์สินของดำ ตาม ม.358, 59, 80
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อฟ้า คือ แแดงไม่ได้ประสงค์ให้ฟ้าตาย เล็งเห็นผลไหม ไม่เล็งเห็น เพราะข้อเท็จจริงไม่ได้บอกว่าฟ้านั่งอยู่ในรถยนต์ของดำ เป็นพลาตหรือไม่ ไม่เป็นพลาต เพราะไม่รู้ก็ไม่พลาด แล้วเป็นประมาทหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับภาวะ วิสัย และพฤติการณ์

ตัวอย่างเพิ่มเติม

- แแดงใช้ปืนยิงดำ กระสุนไม่ถูกดำ แต่ไปถูกกระจกรถยนต์ของฟ้าแตกเสียหาย แล้วกระสุนทะลุไปถูกเขียวซึ่งนั่งอยู่ด้านหลังของรถยนต์ฟ้า เขียวตาย
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ พยายามฆ่าดำ ม.288, 59, 80
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อเขียว เป็นเจตนาฆ่าโดยพลาตตาม ม.60
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อฟ้า ไม่ใช่ทำให้เสียทรัพย์สินโดยพลาต
 - ข้อสังเกต หากกระสุนไปถูกรถยนต์อีกคันหนึ่งซึ่งเป็นของม่วง จะถือว่าเป็นการกระทำโดยพลาตต่อทรัพย์สินของม่วงหรือไม่ ตอบ ไม่เป็น เพราะเจตนาต้นทาง คือเจตนาต่อชีวิตของดำ ไม่ใช่เจตนาต่อทรัพย์สิน

ตัวอย่างเพิ่มเติม

- หากแดงต้องการฆ่าดำจึงใช้ปืนยิงดำซึ่งนั่งอยู่ในรถยนต์ของดำ กระสุนถูกกระฉกรถยนต์แตกและถูกดำตาย และกระสุนแลบไปถูกกระฉกรถยนต์ของขาวแตกและถูกขาวซึ่งนั่งอยู่ในรถยนต์คันนั้น ขาวตาย
- เจตนาตันทาง คือประสงค์ต่อชีวิตของดำ และเล็งเห็นผลต่อทรัพย์สินของดำ ดังนั้นจึงเป็นการพลาดต่อชีวิตของขาว และพลาดต่อทรัพย์สินของขาวได้

หลักเจตนาโดยพลาด (ต่อ)

- 5. เรื่องพลาดเป็นเรื่องของเจตนาโอน เพราะฉะนั้น ทรัพย์ต่อทรัพย์ก็เป็นพลาดได้
 - แแดงต้องการยิงกระฉกรถยนต์ของดำ กระสุนไม่ถูกกระฉกรถยนต์ของดำ แต่ไปถูกโทรทัศน์ของขาวแตกเสียหาย ก็ต้องถือว่าเป็นการกระทำโดยพลาด
 - ฉ้อโกงโดยพลาด เช่น
 - ก. หลอกเอาทรัพย์ ข. ข. ไม่เชื่อ แต่ ค. ได้ยินและเชื่อ จึงให้ทรัพย์ของ ค. แก่ ก. ไปเอง เป็นการเข้ารับผลโดยหลงเชื่อ ไม่เป็นการกระทำโดยสมัครใจของ ค. เอง เป็นการฉ้อโกงโดยถือว่า ก. เจตนากระทำต่อ ข. แต่พลาดไปเกิดผลที่ ค. ตาม ม.60
 - ก. หลอก ข. โดยส่งจดหมายถึง ข. แต่จดหมายไปถึง ค. โดยผิดพลาด ค. ไม่ทราบถึงการผิดพลาด คิดว่าเป็นจดหมายถึง ค. และ ค. หลงเชื่อ เป็นการกระทำโดยพลาดตาม ม.60 เป็นฉ้อโกง ค. จะรู้หรือไม่ว่า ก. มิได้แสดงเจตนากับตนไม่สำคัญ

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 6. หากเจตนาต่อผู้เสียหายคนแรกเป็นเจตนาฆ่า เจตนาโอนไปยังผู้เสียหายอีกคนหนึ่งก็ต้องเป็นเจตนาฆ่าเช่นเดียวกัน แม้ผลที่เกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งจะไม่รุนแรงก็ตาม (ฎ.740/2555)
- หากเจตนาต่อผู้เสียหายคนแรก เป็นเจตนาทำร้าย เจตนาที่โอนไปยังผู้เสียหายอีกคนหนึ่งก็ต้องเป็นเจตนาทำร้ายเช่นเดียวกัน
 - แดงใช้ไม้จะตีดำ คำหลบทัน ไม่กระเด็นไปถูกตัวเขียวทำให้เขียวเสียหลักล้มลงศีรษะฟาดพื้นเขียวตาย ความรับผิดของแดงต่อดำ คือพยายามทำร้ายร่างกาย ตาม ม.295, 59 ประกอบ ม.80 ดังนั้น ความรับผิดของแดงต่อเขียว คือ ฆ่าเขียวตายโดยไม่เจตนาตาม ม.290

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 7. แดงใช้ปืนยิงดำ แม้ดำจะตายสมเจตนาของแดง ถ้าผลไปเกิดแก่อีกคนหนึ่งคือขาว ก็เป็นพลาตต่อขาวเช่นเดียวกัน
 - ผลจะเกิดแก่ผู้เสียหายฝ่ายแรก (ดำ) หรือไม่ ไม่สำคัญ
- 8. การกระทำโดยพลาตเป็นการกระทำกรรมเดียว ตาม ม.90 เพราะผู้กระทำมีเจตนาเดียว
 - ตัวอย่าง แดงมีเจตนาฆ่าดำ แดงใช้ปืนยิงดำ ไม่ว่าแดงจะใช้กระสุนปืนยิงไปที่ดำกี่นัดก็ตาม ก็ถือว่าแดงมีเจตนาเดียวต่อดำ จึงเป็นการกระทำกรรมเดียว เมื่อกระสุนไปถูกขาว ก็เป็นเจตนาฆ่าขาวโดยพลาต หากดำและขาวไม่ตาย แดงก็ผิดต่อดำ ม.288, 59, 80 และผิดต่อขาว ตาม ม.288, 80, 60 อีกบทหนึ่ง เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ลงโทษบทหนัก ตาม ม.90 แต่ทั้งสองบทโทษเท่ากันจึงให้ลงโทษบทใดบทหนึ่งเพียงบทเดียว ตาม ม.90 (ฎ.895/2553)

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 9. จะเป็นพลาตได้ ผลของการกระทำจะต้องเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่ง
 - แดงต้องการฆ่าดำ แดงใช้ปืนยิงดำ กระสุนไม่ถูกดำ แต่กระสุนเลยเฉี่ยวไปเกือบจะถูกฟ้าแต่ไม่ถูก
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ แม้ดำหลบทันโดยไม่มีผลใดๆ เกิดขึ้นต่อดำเลย แดงก็มีความผิดฐานพยายามฆ่า ม.288, 80 เป็นเจตนาประสงค์ต่อผลตาม ม.59
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อฟ้า เป็นเจตนาฆ่าโดยพลาตหรือไม่ ตอบ ไม่เป็น เพราะเมื่อไม่มีผลใดๆ เกิดขึ้นแก่ฟ้าเลย แต่หากกระสุนเฉี่ยวไปถูกฟ้าแล้วเลือดออกซิบๆ เป็นพลาตต่อฟ้าได้ แดงต้องรับผิดชอบต่อฟ้า คือ ม.288, 60, 80
- 10. หากเจตนาในตอนแรกเป็นเจตนาประเภทไตร่ตรองไว้ก่อน เจตนาที่โอนมายังผู้ได้รับผล ก็เป็นเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อนเช่นเดียวกัน

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 11 การกระทำโดยพลาตอาจจะเกิดขึ้นได้หลากหลายวิธีดังนี้
 - (1) บุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอกทำให้เกิดพลาต
 - ฎ.651/2513 จำเลยชักปืนจะยิง ก. ข.บุคคลที่สามเข้าปิดปืน กระสุนเลยไปถูก ค. แทน จำเลยผิดฐาน ฆ่า ค. โดยเจตนาฆ่าโดยพลาต
 - ข้อสังเกต คนที่เข้าปิดปืน ประมาทหรือไม่ ในพฤติการณ์เช่นนี้การเข้าปิดปืนของพวกจำเลย คงถือไม่ได้ว่ากระทำโดยขาดความระมัดระวัง จึงไม่ประมาท

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 11 การกระทำโดยพลาตอาจจะเกิดขึ้นได้หลากหลายวิธี ดังนี้
 - (2) ผู้เสียหายฝ่ายแรกทำให้พลาต
 - ตัวอย่าง แดงเอาไม้ตีหัวดำ ดำหลบ แดงจึงตีไม่ถูก การที่ดำหลบทำให้ดำเซไปกระแทกขาว ขาวล้มลงกับพื้น ศีรษะแตก
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ คือ ม.295, 59, 80 แดงต่อขาว คือ ม.295, 60 (ถ้าขาวตายก็เป็น ม.295 + 60 + ความตาย ซึ่งเป็นผลโดยตรง เท่ากับ ม.290)
 - ฎ.2832/2538 เอน้ำผสมยาพิษไปถวายภิกษุ ภิกษุไม่ดื่ม ส่งให้ผู้ตายดื่มแทน จำเลยผิด 289 (4), 80 ต่อภิกษุและผิด 289 (4), 60 ต่อผู้ตาย

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 11 การกระทำโดยพลาตอาจจะเกิดขึ้นได้หลากหลายวิธี ดังนี้
 - (3) ผู้เสียหายฝ่ายที่สอง ทำให้พลาตต่อตนเอง
 - ตัวอย่าง แดงต้องการฆ่าดำ แดงเอาส้อมยาพิษใส่ขวดน้ำและแชไว้ในตู้เย็นบ้านดำ ขาวมาเปิดตู้เย็น ต้มน้ำในขวดนั้น ขาวตาย แดงกระทำโดยพลาตต่อขาว
 - ตัวอย่าง น.ส.แดง เอายาพิษใส่ในกระติกน้ำแข็งตั้งใจจะให้มารดาของตนเองกิน แต่ ด.ญ.ดำ น้องสาวของ น.ส.แดง กระจายน้ำมากินน้ำในกระติกและถึงแก่ความตาย เป็นเจตนาฆ่าโดยพลาต ต่อ ด.ญ.ดำ
 - (4) กระทำโดยพลาต อาจจะเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติ
 - ตัวอย่าง แดงจุดไฟวางเพลิงเผาบ้านของดำ ลมเกิดเปลี่ยนทิศทางหอบเอาเปลวไฟไปไหม้บ้านของขาวเสียหาย แดงผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของขาวโดยพลาต

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 12. หากผู้กระทำได้กระทำต่อตนเอง แต่ผลไปเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งไม่ใช่การกระทำโดยพลาต เพราะตัวบท ม.60 ใช้คำว่า เจตนากระทำต่อบุคคลหนึ่ง
- ตัวอย่าง แดงต้องการฆ่าตัวตาย แดงเอาปืนมาจ่อยิงศีรษะตนเอง แต่มีอสูร กระสุนที่ลั่นออกมาไม่ถูกศีรษะของแดง แต่พลาตไปถูกขาว ขาวตาย เช่นนี้ไม่ถือว่าแดงมีเจตนาฆ่าขาวโดยพลาต
- ความรับผิดชอบของแดงต่อขาววินิจัย แดงประสงค์ให้ขาวตายไหม ไม่ประสงค์ เล็งเห็นผลไหม ไม่เล็งเห็น เป็นพลาตไหม ไม่เป็นพลาต แต่แดงอาจผิดฐานทำให้ขาวตายโดยประมาทตาม ม.291 ได้

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 13. จะถือเป็นการกระทำโดยพลาตต่อผู้เสียหายฝ่ายที่สองได้ ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายฝ่ายแรก ถึงขั้นที่เป็นความผิดเสียก่อน เช่น ถึงขั้นพยายามฆ่า หรือถึงขั้นเตรียมฆ่า (ในกรณีที่การเตรียมมีกฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะให้เป็นความผิด)
- คำถาม ถ้าแดงต้องการจะฆ่าดำ แดงเพียงแต่ชักปืนจะยิงดำ ยังไม่ทันเล็งปืนจ้องจะยิงดำ ขาวเข้ามาปิดปืนเพื่อช่วยดำ กระสุนปืนลั่นไปถูกเขียว เขียวตาย เป็นพลาตหรือไม่?

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

◦ 13. (ต่อ)

◦ คำตอบ

- เมื่อแดงยังไม่ทันเล็งปืนจ้องจะยิงดำ ถือว่าเป็นแต่เพียงการเตรียมฆ่าดำ ยังไม่ถึงขั้นพยายามฆ่าดำ แล้วดำก็ไม่ใช้บุคคลสำคัญซึ่งการเตรียมมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เพราะฉะนั้นในกรณีเช่นนี้ การที่ขาวมาปิดปืนกระสุนลั่นไปถูกเขียว เขียวตาย ไม่ถือว่าแดงกระทำโดยพลาตต่อเขียว เพราะแดงยังไม่ได้กระทำถึงขั้นลงมือฆ่าดำ เนื่องจากยังไม่ทันเล็งปืนจ้องจะยิงดำ
- ขาวมาปิดปืน ขาวไม่ประมาท
- การที่แดงชักปืนจะยิงดำแล้วมีคนอีกคนหนึ่งมาปิดปืนทำให้ปืนลั่นไปถูกเขียว ต้องถือว่าแดงประมาทต่อเขียว และแดงต้องรับผิดฐานทำให้เขียวตายโดยประมาทตาม ม.291

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- 14. ถ้าเจตนาในตอนแรก เป็นเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธิ ตาม ม.68 เจตนาพิเศษในเรื่องจำเป็น ม.67 (1) (2) เจตนาพิเศษในเรื่องบันดาลโทษ ม.72 แม้จะมีการกระทำโดยพลาตเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายอีกฝ่ายหนึ่ง เจตนาพิเศษก็โอนไปด้วย

ป้องกันแล้วพลาด

- หลักคือ ถ้าไม่พลาดอ้างป้องกันต่อผู้ก่อภัยได้ เมื่อพลาดไปถูกบุคคลที่สาม ก็อ้างป้องกันต่อบุคคลที่สามได้
- ตัวอย่าง แดงต้องการจะฆ่าดำ ดำป้องกันตนเองด้วยการยิงไปที่แดง แดงผู้ก่อภัยหลบทัน กระสุนไปถูกขาว ขาวตาย
 - ความรับผิดของดำต่อแดง คือ ม.288, 59, 80, 68 เป็นเรื่องป้องกัน
 - ความรับผิดของดำต่อขาว คือ ม.288, 60, 68 คือถ้าไม่พลาด ดำอ้างป้องกันต่อแดง (ผู้ก่อภัย) ได้ เมื่อพลาดไปถูกขาว (บุคคลที่สาม) แม้ถือว่าดำมีเจตนาฆ่าขาวโดยพลาด ดำก็อ้างป้องกันต่อขาวได้ ฎ.205/2516

ป้องกันโดยพลาด

- หากเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ม.69 ต่อผู้ก่อภัย เมื่อพลาดไปถูกบุคคลที่สามก็ต้องอ้างป้องกันเกินสมควรแก่เหตุต่อบุคคลที่สามเช่นกัน (ฎ.892/2515)
- ให้พิจารณาก่อนว่าเป็นเจตนาโดยพลาดหรือไม่

ป้องกันโดยพลาด

- ตัวอย่าง ขาวดูแลช้างซึ่งตกมันไม่ดี ช้างตรงเข้าใช้งานจะแทงดำ ดำยิงช้างของขาวตาย กระสุนแฉลบไปถูกเหลืองตายด้วย
- ความรับผิดชอบของดำต่อขาว ช้างของขาวตาย คือ ม.358, 59, 68 อ้างป้องกันได้ เพราะขาวเจ้าของช้างละเมิดกฎหมาย เนื่องจากประมาทไม่ดูแลช้างให้ดี (เทียบ ฎ.3435/2527)
- คำถาม กระสุนแฉลบไปถูกเหลือง อ้างป้องกันต่อเหลืองได้หรือไม่ กล่าวคือ เมื่ออ้างป้องกันต่อทรัพย์ของขาวได้ ก็อ้างป้องกันต่อชีวิตของเหลืองได้หรือไม่
- คำตอบ ไม่ใช่ เพราะจะอ้างป้องกันต่อเหลือง ต้องเป็นการกระทำโดยพลาดต่อเหลืองเสียก่อน ในเมื่อดำกระทำต่อทรัพย์ของขาว ผลไปเกิดแก่ชีวิตของเหลือง ไม่ใช่กระทำโดยพลาดต่อชีวิตของเหลือง เพราะเป็นเรื่องทรัพย์ของขาวกับชีวิตของเหลือง เมื่อไม่ใช่การกระทำโดยพลาดต่อชีวิตของเหลือง ก็ไม่ใช่กรณีที่จะอ้างป้องกันต่อชีวิตของเหลือง

ป้องกันโดยพลาด

- ตัวอย่าง ขาวดูแลช้างซึ่งตกมันไม่ดี ช้างตรงเข้าใช้งานจะแทงดำ ดำยิงช้างของขาวตาย กระสุนแฉลบไปถูกเหลืองตายด้วย (ต่อ)
- ความรับผิดชอบของดำต่อเหลือง ดำประสงค์ให้เหลืองตายไหม ไม่ประสงค์ เล็งเห็นไหม ไม่เล็งเห็น เป็นพลาดไหม ไม่เป็นพลาด (ตามหลักไม่รู้ก็ไม่พลาด) เหลือแต่ประมาท แต่จะประมาทหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง กล่าวคือให้ดูว่าตามพฤติการณ์เช่นนั้นคนทั่วไปจะใช้ความระมัดระวังในการยิงไปที่ช้างตกมันซึ่งกำลังเข้ามาจะทำร้ายแล้วไม่ทำให้ไปถูกคนอื่น ได้หรือไม่
- ถ้าดำประมาทต่อเหลือง ก็จะผิด 291 จะอ้างป้องกันตาม 68 มิได้ เพราะป้องกันต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา (68 หรือ 69 จะไม่ใช้กับมาตรา 291)

จำเป็นแล้วพลาต

- หลักหากไม่พลาตอ้างจำเป็นตาม ม.67(1) ต่อบุคคลที่สามได้ ดังนั้น เมื่อพลาตไปถูกบุคคลที่สี่ ก็ยอมอ้างจำเป็นต่อบุคคลที่สี่นั้นได้เช่นกัน
- ตัวอย่าง แดงขู่ว่าจะยิงดำ ถ้าดำไม่ใช่ไม้ตีขาว ดำทำตามโดยเจือไม่เจตีหัวขาว (บุคคลที่สาม) ขาวหลบทัน ไม่จึงไปถูกหัวเหลือง (บุคคลที่สี่) ได้รับบาดเจ็บ
- ดำผิดพยายามทำร้ายร่างกายขาวและทำร้ายร่างกายเหลือง อ้างจำเป็นตาม ม.67(1) ยกเว้นโทษในการกระทำต่อขาวและต่อเหลืองได้ แต่แดงซึ่งเป็นผู้ใช้ให้ทำร้ายร่างกายจะอ้างเช่นนั้นต่อขาวและเหลืองด้วยไม่ได้ และแดงมีความผิดต่อเสรีภาพต่อดำด้วย และถ้าดำอายุไม่เกิน 18 ก็ต้องเพิ่มโทษที่จะลงแก่แดงกึ่งหนึ่ง ตาม 84 ว.3

บันดลโทษโดยพลาต

- ตัวอย่าง แดงเมาสุราเอาเท้าพาดหัวดำลู่เล่น อันเป็นการข่มเหงดำอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม (ฎ.3315/2522) แล้ววิ่งหนีไป ดำวิ่งไล่ติดตามแดงไปและใช้มีดแทงแดงโดยบันดลโทษ ประกฏว่าแดงหลบทันมีดเลยพลาตไปถูกขาวบาดเจ็บ การที่ดำกระทำโดยพลาตไปถูกขาว ดำจะอ้างบันดลโทษต่อขาวได้ (ฎ.1682/2509)

ข้อสังเกต

- หากแดงทำลายทรัพย์สินของดำ แต่พลาดไปถูกทรัพย์สินของขาวซึ่งเป็นภริยาของแดง
 - ความรับผิดของแดงต่อขาว คือ ม.358, 60 แต่อ้าง ม.71 วรรคแรก ยกเว้นโทษได้
 - หากไปถูกทรัพย์สินของภริยา เป็น 71 วรรคแรก หากของบุพการี เป็น วรรคสอง

ม.60 ตอนท้าย

- ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้น มาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น
- ฐานะของบุคคล เช่น เป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ม.289 (2)
 - ตัวอย่าง แดงยิงดำ ดำหลบ탄 กระสุนไปถูกฟ้า เจ้าพนักงานซึ่งกำลังกระทำการตามหน้าที่ตาย ดังนี้ เป็นการกระทำโดยพลาดแก่ฟ้าในฐานที่เป็นบุคคลธรรมดา ความรับผิดของแดงต่อดำ คือ ม.288, 59, 80 แดงต่อฟ้า คือ ม.288, 60, 80 โดยไม่ผิด ม.289(2), 60 เพราะตอนท้ายของ ม.60 มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น
- ความสัมพันธ์ เช่น บุพการี ตาม 289 (1) ก็ใช้หลักเดียวกัน
 - ตัวอย่าง กระสุนไปถูกเหลืองบิดาของแดง แดงผิดแค่ 288

ม.60 ตอนท้าย

- ข้อสังเกต แม้ไม่มีบทบัญญัติตาม ม.60 ตอนท้าย ก็สามารถใช้หลักทั่วไปใน ม.62 วรรคท้าย ได้ ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น

ม.60 ตอนท้าย

- ถ้าผู้เสียหายฝ่ายแรกเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ แต่ฝ่ายที่สองเป็นบุคคลที่มีฐานะ
- ตัวอย่าง แดงจะฆ่าดำซึ่งเป็นบิดา กระสุนไม่ถูกดำ กระสุนแลบไปถูกขาวซึ่งเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ขาวตาย
- ความรับผิดแดงต่อดำ คือ ม.289(1), 59, 80
- แดงต่อขาว คือ ม.288, 60 แต่ไม่ใช่ ม.289(2), 60 แม้จะอยู่ใน ม.289 แต่ก็อยู่คนละอนุมาตรา ใช้หลักเรื่องรู้ไปปรับ ขณะที่แดงยิง แดงรู้ว่กำลังกระทำต่อบุพการี ผลไปเกิดแก่เจ้าพนักงานโดยพลาด จะถือว่าเป็นการกระทำโดยพลาดแก่เจ้าพนักงานไม่ได้ หลักรู้เท่าใดก็พลาดเท่านั้น

หลักเจตนาโดยพลาต (ต่อ)

- เจตนาโอนได้ทั้งเจตนาประสงค์ต่อผล และเจตนาเล็งเห็นผล
 - ตัวอย่าง แดงยิงดำบิดา ขณะที่นั่งใกล้กับชาวเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ดำ และขาวตาย กระสุนเลยไปถูกฟ้ามารดาของแดง และเขียวเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตายด้วย
 - ความรับผิดชอบของแดงต่อดำ คือ ม.289(1), 59 (ประสงค์ต่อผล)
 - แดงต่อขาว คือ ม.289(2), 59 (เล็งเห็นผล) (ฎ.3161/2559)
 - แดงต่อฟ้า คือ ม.289(1), 60 (พลาต) ประสงค์ยิงบิดาพลาตไปถูกมารดา
 - แดงต่อเขียว คือ ม.289(2), 60 (พลาต) เล็งเห็นยิง จฟง. ก็พลาตไปถูก จฟง.

ฎีกาเพิ่มเติม

- 9244/2553 จำเลยสาดเหล้าใส่ผู้เสียหาย ไปถูก ก. โดยพลาต
 - จำเลยผิดพยายามใช้กำลังทำร้ายผู้เสียหาย 391, 80 (ไม่ถึงกับได้รับอันตรายแก่กาย) แต่มาตรา 105 ยกเว้นโทษ เพราะเป็นพยายามกระทำความผิดลหุโทษ
 - จำเลยผิดต่อ ก. ฐานใช้กำลังทำร้าย ก. โดยพลาต 391, 60 (กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท บทนี้เป็นบทหนัก)

ประมาท ตามมาตรา 59 วรรคสี่

- ประมาทเป็น องค์ประกอบภายใน (โครงสร้างข้อ 1.3) ของความผิดอาญาบางฐาน
- คือการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีความระมัดระวังตาม วิชาและพฤติการณ์
- ภาวะเช่นนั้น หมายถึงในขณะกระทำการนั้นๆ เช่น ในขณะที่ขับรถไปตามถนน (ในกรณีขับรถชนคนตาย) ในขณะที่หยิบปืนขึ้นมาเช็ดดูทำความสะอาด (ในกรณีทำปืนลั่นถูกคนตาย) ในขณะที่บรรจุวัตถุระเบิดลงทึบห่อ (ในกรณีวัตถุระเบิดเกิดระเบิดขึ้นเป็นเหตุให้คนตาย)
- วิชา หมายถึงสภาพภายในตัวผู้กระทำ ซึ่งต้องแยกออกเป็นวิชาคนธรรมดา แยกออกตามอายุ เพศ การศึกษาอบรม ความชัดเจนแห่งชีวิต ฯลฯ และวิชาของบุคคลผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์ นายช่าง
- พฤติการณ์ หมายถึง เหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในการขับรถ พฤติการณ์ย่อมหมายถึง สภาพรถ สภาพถนน สภาพแวดล้อมถนน รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

ประมาท

- ตัวอย่าง
- ฎ.104/2494 เกิดเหตุจลาจลยิงกัน จำเลยขับรถหนี แม้ขับเร็วเกินกฎหมายกำหนดก็ได้รับยกเว้นโทษ (ขับรถเร็วโดยเจตนา อ้างจำเป็น) ผู้ตายวิ่งตัดหน้าระยะประชิด จำเลยเบรกไม่ทัน ทั้งที่เบรกดี ดังนี้ จำเลยไม่ประมาท (ในพฤติการณ์เช่นนั้น จำเลยจะใช้ความระมัดระวังเหมือนขับรถในสถานการณ์ปกติมิได้)
- ฎ.1961/2528 ผู้ตาย หลาน และกลุ่มคนกรูเข้ารุมทำร้าย จำเลยยิงปืนขึ้นฟ้า มีคนตะปบปืนในมือ จำเลย ปีนลั่นถูกผู้ตาย กลุ่มคนยังวิ่งไล่ตามจะทำร้าย จำเลยยิงขึ้นฟ้าอีก 1 นัด ถูกผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส ยิงขึ้นฟ้าไม่มีเจตนาฆ่า ไม่ผิดฆ่าผู้ตายหรือพยายามฆ่าผู้เสียหาย และไม่ประมาท บุคคลใน ภาวะ วิชา และพฤติการณ์เช่นจำเลย จะให้มีความระมัดระวังเหมือนบุคคลธรรมดา กรณีปกติมิได้

ประมาท

- หลักในการวินิจฉัยว่า ผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังตามภาวะ วิสัย และพฤติการณ์หรือไม่นั้น จะต้องสมมติบุคคลขึ้นเปรียบเทียบ บุคคลนี้มีทุกอย่างเหมือนกับผู้กระทำ กล่าวคือเป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นนั้น ตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างเดียวกับผู้กระทำ เว้นแต่ความระมัดระวังเท่านั้น จะต้องใช้ระดับของวิญญูชน จะให้เหมือนกับผู้กระทำไม่ได้ หากบุคคลซึ่งสมมติขึ้นนี้ “โดยทั่วไป” อาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังเช่นนั้น ก็ถือว่าผู้กระทำประมาท หากบุคคลซึ่งสมมติขึ้นนี้ “โดยทั่วไป” ไม่อาจใช้ความระมัดระวังได้ การที่ผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังก็ไม่ถือว่าผู้กระทำประมาท

ประมาท

- กรณีทำปิ่นหล่นขณะกอดปล้ำกันกับผู้ตาย เป็นประมาท เมื่อประมาทก็อ้างป้องกันมิได้ 1597/2562
- 7227/2553 ผู้ตายชอบเล่นปิ่น ผู้ตายเอาปิ่นจ่อศีรษะตนเองเล่น จำเลยเข้าแย่งปิ่นโดยไม่ปรากฏว่าผู้ตายจะยิงตนเอง หรือเมาสุราอยู่ ไม่ปรากฏว่าจำเลยจะรู้หรือไม่รู้ว่ามีกระสุนหรือไม่ จำเลยประมาท (อ้างจำเป็นเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นภัยอันตรายมิได้ เพราะจำเลยประมาท)
- 2210/2544 จอctrถไม่ระวังบนไหล่ทาง ไม่เปิดไฟหรือให้แสงสว่าง ผู้ตายขับชน เป็นประมาท
- 885/2565 เดินเบียดโจทก์ซึ่งเป็นหญิงอายุ 68 ปี ตรงบันไดที่แคบเพียง 1 เมตร โจทก์ล้ม กระแทกขอบบันไดและราวบันไดได้รับอันตรายแก่กาย แม้มิได้มีเจตนาผลักร้าย เป็นประมาท เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย ผิด 390

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

- 1. การกระทำโดยประมาท ไม่มีการพยายามกระทำความผิด ตาม มาตรา 80 เพราะการพยายามกระทำความผิด มีได้เฉพาะในการกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น
- 2. การกระทำโดยประมาท ไม่มีการร่วมกระทำในฐานะเป็นตัวการ ตาม มาตรา 83 ไม่มีใช้ให้กระทำในฐานะที่เป็นผู้ใช้ ตาม มาตรา 84 ไม่มีสนับสนุนให้กระทำในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุน ตาม มาตรา 86
- หลักคือ ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน มีได้เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

- กรณีตัวการ 6764/2545, 17212/2555
 - มีได้เฉพาะเจตนา ไม่มีร่วมกันประมาท ดังนั้นถือว่าต่างคนต่างประมาท
- กรณีผู้สนับสนุน 1337/2534
 - มีได้เฉพาะสนับสนุนผู้ลงมือกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

○ กรณีผู้ใช้

- 1. มาตรา 84 วรรคสาม บัญญัติว่า “ผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ”
- 2. เมื่อการกระทำโดยประมาทไม่อาจมีตัวการได้ จึงไม่อาจจะมีการรับโทษเสมือนเป็นตัวการได้เช่นเดียวกัน
- 3. เมื่อการกระทำโดยประมาทไม่อาจรับโทษเสมือนเป็นตัวการได้
- 4. ด้วยเหตุนี้การกระทำโดยประมาทจึงไม่อาจมีผู้ใช้ได้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

○ กรณีผู้ใช้

- ตัวอย่าง แดงว่าจ้างให้ดำขับรถเร็ว ดำทำตามคำสั่งแดง ดำขับโดยประมาทชนคนตาย ดำมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตาม มาตรา 291
 - แดงต้องรับผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทด้วย โดยถือว่าเป็นการกระทำของแดงเอง มิใช่ผู้ใช้ตาม มาตรา 84 และมีผู้ใช้กระทำความผิดเองโดยอ้อม เพราะว่าจะเป็นผู้ใช้ที่ดี ผู้กระทำความผิดเองโดยอ้อมที่ดี จะต้องกระทำความผิดนั้นโดยเจตนาเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

- 3. การไม่ควบคุมดูแลสัตว์ให้ดี ปล่อยให้ไปทำอันตรายแก่ผู้อื่น เจ้าของสัตว์จะต้องรับผิดชอบประมาทด้วย
- ฎ.3435/2527 จำเลยไม่ดูแลช้างให้ดี เพียงแต่ใช้เชือกผูกไว้ ช้างตกมันแทงผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส และพังบ้านของผู้เสียหายอีกคนด้วย
- จำเลยผิด 300 ประมาทเป็นเหตุให้สาหัส และผิดลหุโทษ 377 (จำเลยปล่อยปละละเลยให้ช้างเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินได้)
- ฎ. 1637/2565 มิได้ล่ามโซ่หรือกักขัง ปล่อยสุนัขซึ่งเป็นสัตว์ดุกัดผู้ตาย ผิด 291 และ 377